

AI Leadership Day

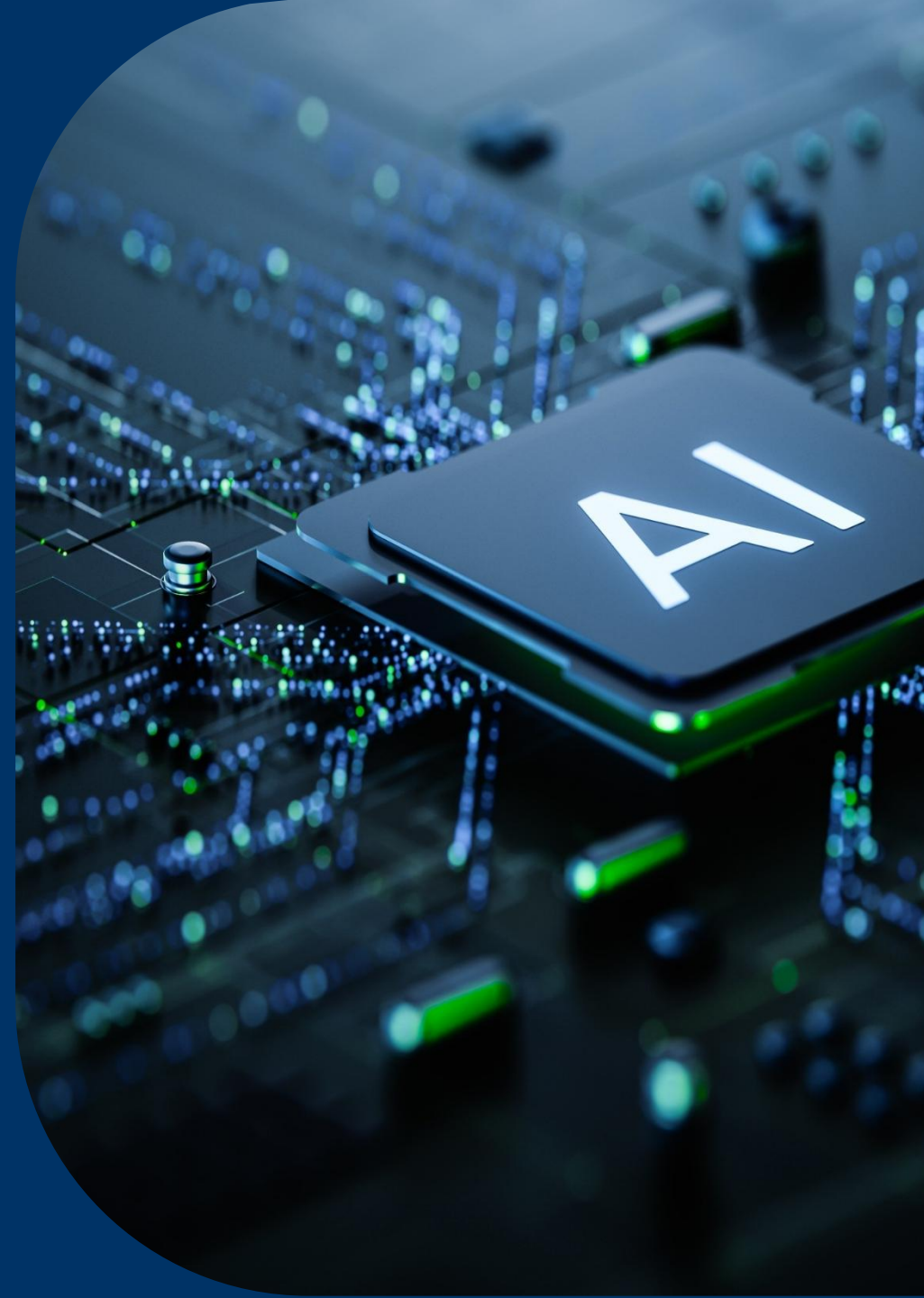
**AI is a game changer:
now, what are the rules?**

The use of an AI Impact Assessment

Arthur Vankan

3rd of September 2026

dialogic

Thought experiment

Three ways of looking at 'good/bad'

Important notes

- What we want to achieve with AI differs among people and organisations
- There is no absolute 'right or wrong'; it always depends on personal/organisational values
- **Make values, goals and impact explicit**, so that [1] you can make **deliberate choices** about how you (don't) want to develop and use AI and [2] **adjust your strategy and approach** in line with your own values and goals.

→ AI Impact Assessments

- **External driver:** governments set public goals and boundaries
 - **Goal:** responsible development and use of AI
 - **Process:** critically reflect on impact of AI, encouraging deliberate choices and accountability for those choices → *AI impact assessment*
- **Internal driver:** your own goals and ambitions
 - **Goal:** you want to make effective AI, achieve positive impact and avoid negative impact
 - **Process:** critically reflect on impact of AI, adjusting your approach according to your goals → *AI impact assessment*

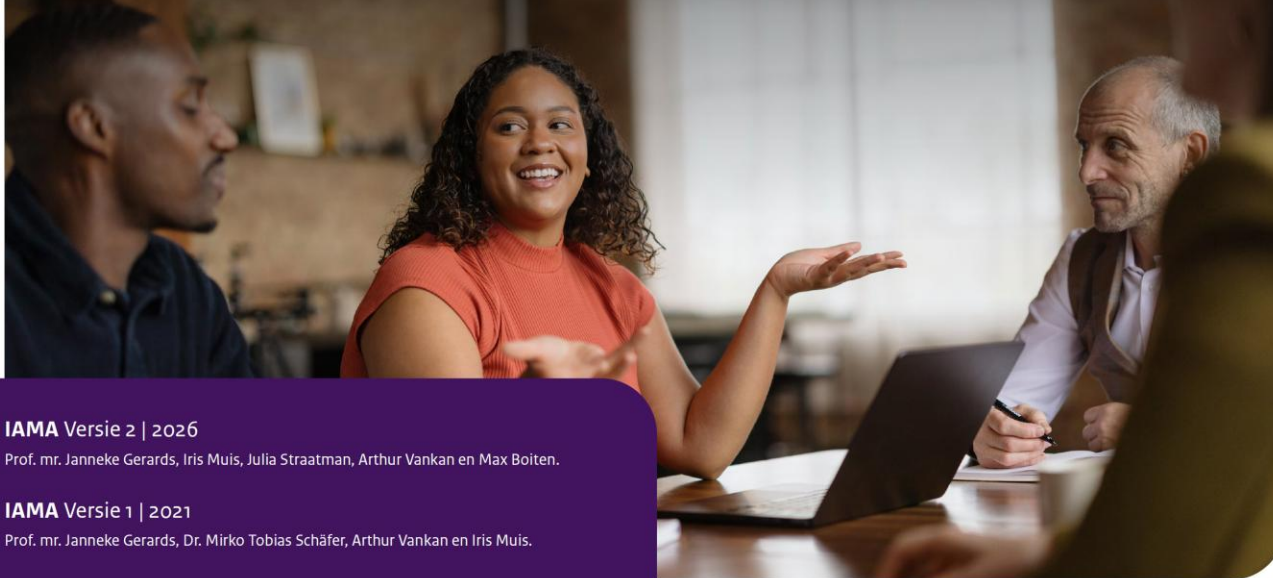
Today

1. Brief introduction - Fundamental Rights and Algorithms Impact Assessment (FRAIA)
2. Joint interactive exploration of the FRAIA
3. Discussion

Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes

IAMA Versie 2 | 2026

Prof. mr. Janneke Gerards, Iris Muis, Julia Straatman, Arthur Vankan en Max Boiten.

IAMA Versie 1 | 2021

Prof. mr. Janneke Gerards, Dr. Mirko Tobias Schäfer, Arthur Vankan en Iris Muis.

Het IAMA is ontwikkeld door Universiteit Utrecht in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

1. Introduction

FRAIA (English) V1

<https://www.government.nl/documents/2021/07/31/impact-assessment-fundamental-rights-and-algorithms>

IAMA (Dutch) V2

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2026/02/16/impact-assessment-mensenrechten-en-algoritmes>

Team

Iris Muis
Team leader Data School,
UU

Julia Straatman
AI Governance
Consultant, RIG

Prof. mr. Janneke Gerards
State Councillor at the Advisory Division of the
Council of State
Professor of Fundamental Rights in Europe, UU

Arthur Vankan
Partner Dialogic

Max Boiten
Centre for Social Sciences,
ELTE, Budapest

Inleiding

Toepassing van het IAMA

1. Discussion and decision making

Het Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes ('IAMA') is een instrument voor **discussie en besluitvorming**. Het instrument faciliteert een interdisciplinaire dialoog door degenen die betrokken zijn bij de ontwikkeling en/of inzet van een algoritmisch systeem. Het IAMA kan worden toegepast op AI-systemen, maar ook op algoritmische systemen die geen kunstmatige intelligentie bevatten. Omwille van de leesbaarheid wordt in het IAMA de term 'algoritme' gebruikt. Voor een verdere uitleg over deze definities kan het IAMA-toelichtingsdocument geraadpleegd worden.

Het IAMA stuurt het projectteam aan om **een advies te formuleren over het al dan niet inzetten van een algoritme, en over de voorwaarden waaraan die inzet zou moeten voldoen**. Het IAMA is gericht op **het inschatten van de impact van het algoritme op grondrechten** en biedt daarnaast ruimte voor het aan bod laten komen van andere relevante aandachtspunten rondom de inzet van het algoritme, in een vroegtijdig stadium en op een gestructureerde manier. Daardoor wordt tegengegaan dat al te snel een algoritme wordt ingezet terwijl de consequenties daarvan niet goed zijn bekeken, met de daarbij behorende risico's, zoals die van onzorgvuldigheid, ineffectiviteit of inbreuk op grondrechten.

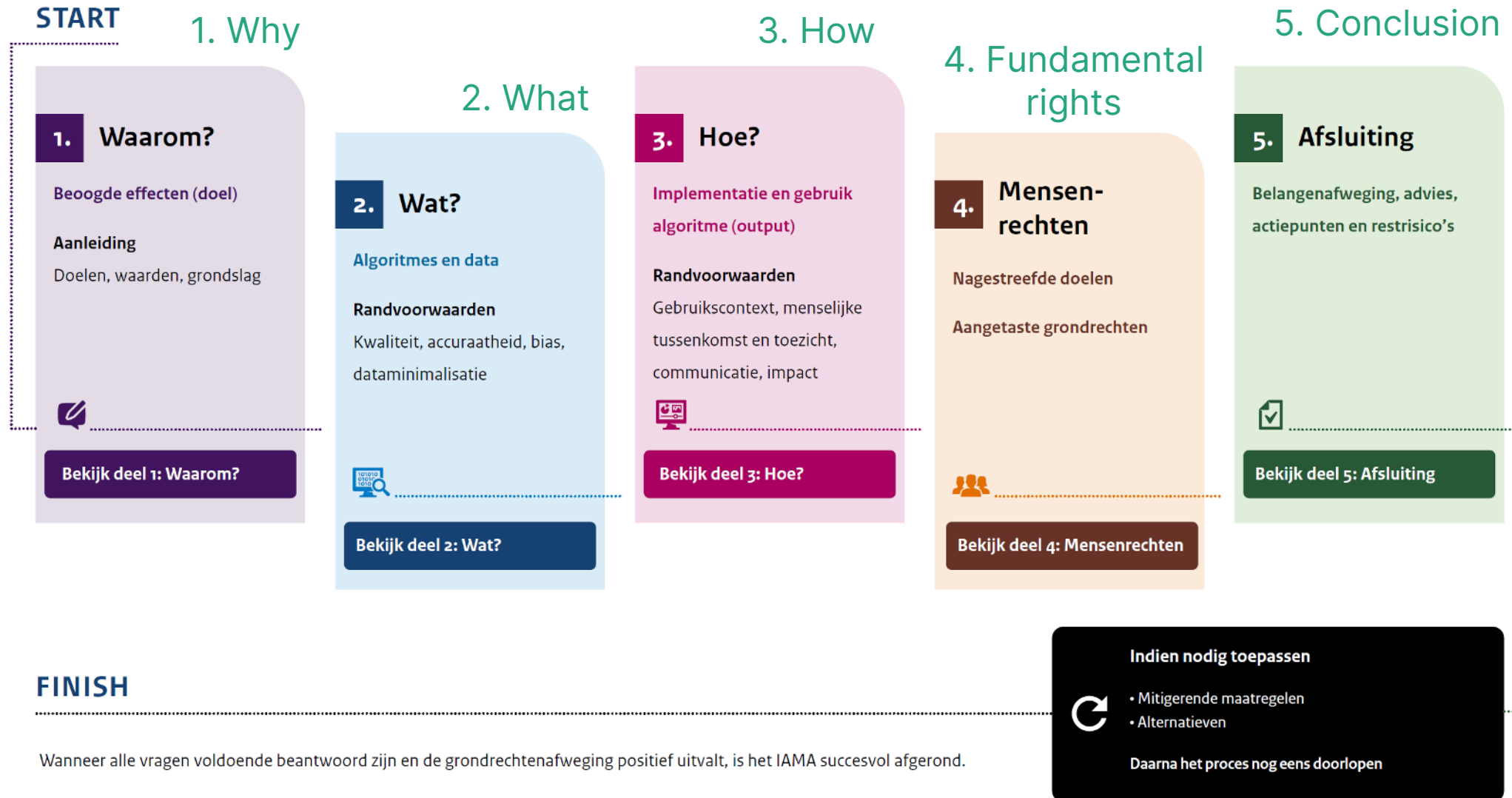
Als er tijdens het doorlopen van het IAMA onduidelijkheid bestaat over de vragen of de begrippen die daarin genoemd worden, biedt het IAMA-toelichtingsdocument extra houvast en verdieping.

2. Formulate an advice on whether or not to use an algorithm, and on the conditions

3. Estimating the impact of the algorithm (on fundamental rights)

Het huidige IAMA v2 is een actualisatie van de oorspronkelijke versie. Het is gestroomlijnd op basis van gebruikersfeedback en in lijn gebracht met de vereisten vanuit artikel 27 van de Europese AI-verordening. **Eerder ingevulde IAMA's (v1) hoeven niet herzien te worden.**

Stroomschema IAMA

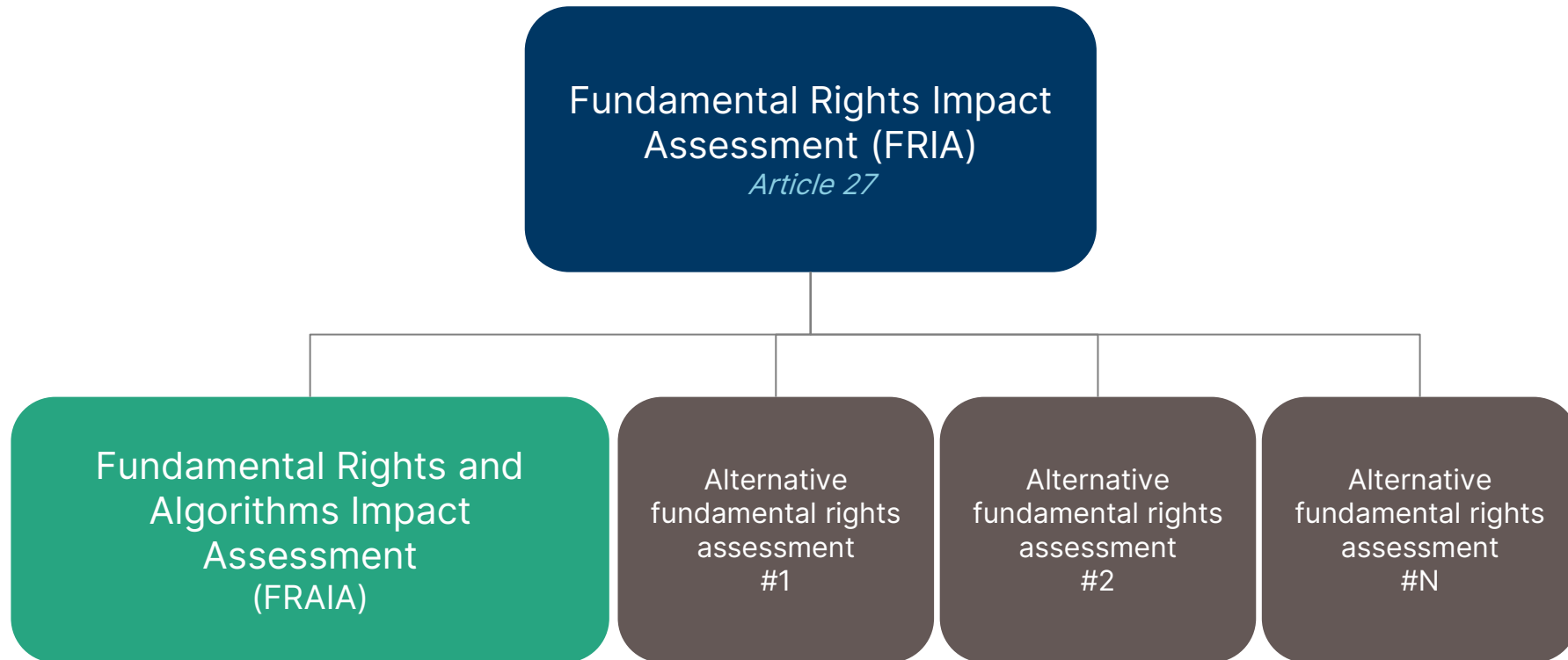

Article 27 EU AI Act

*“Prior to deploying a **high-risk AI system** referred to in Article 6(2), with the exception of high-risk AI systems intended to be used in the area listed in point 2 of Annex III, **deployers that are bodies governed by public law, or are private entities providing public services, and deployers of high-risk AI systems referred to in points 5 (b) and (c) of Annex III, shall perform an assessment of the impact on fundamental rights that the use of such system may produce.**”*

- **Fundamental Rights Impact Assessment (FRIA) mandatory for high-risk AI systems in:**
- Government organizations
- Private parties that provide public services (e.g. energy companies, public transport)
- Credit rating / creditworthiness (5b) banks/lenders
- Risk assessment and pricing in insurance (5c) insurers

FRIA and FRAIA?

The **concept** of a necessary fundamental rights test

A specific instrument to carry out that necessary test

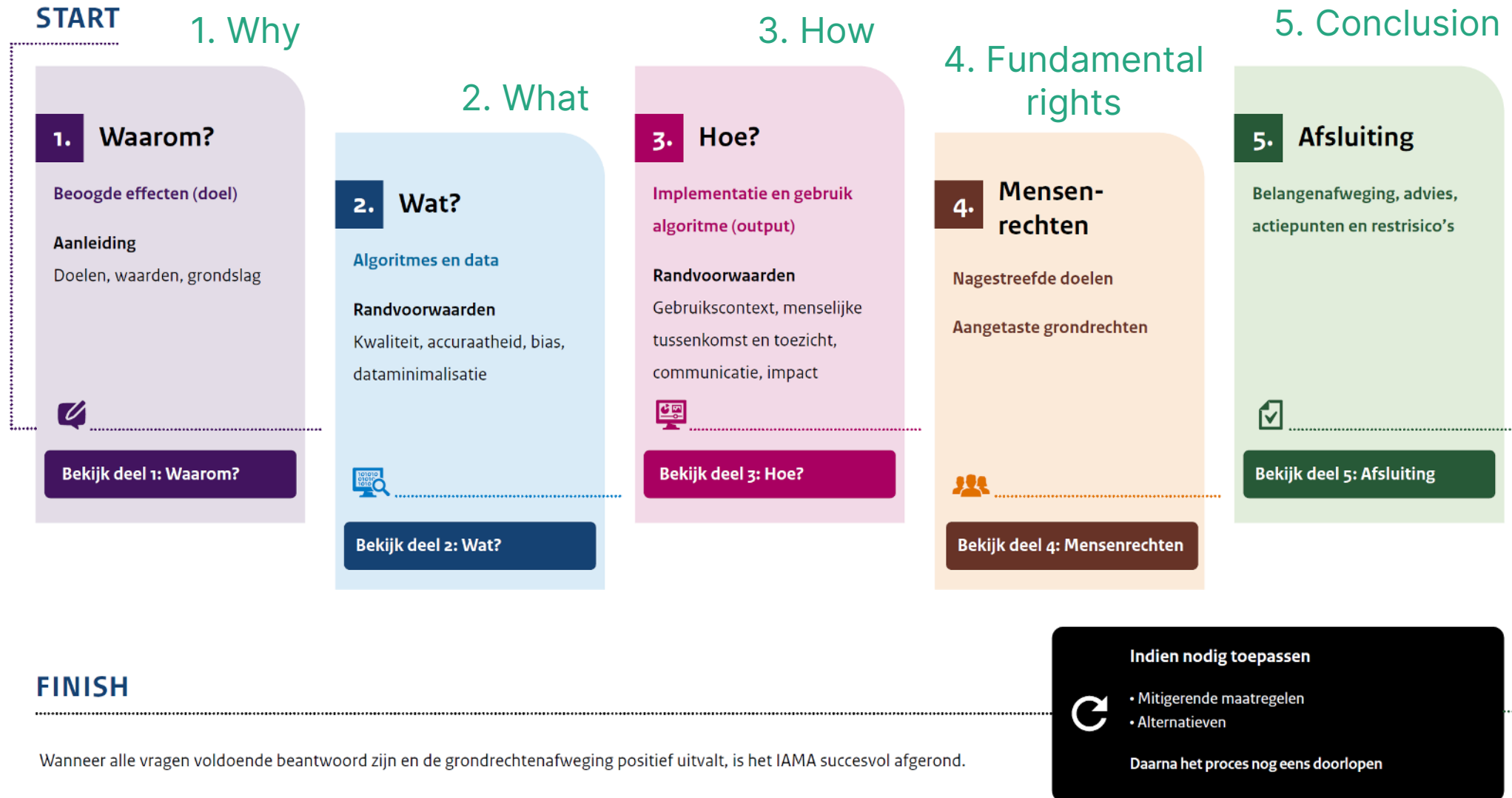
Not all 'high-risk algorithms' are covered by the AI regulation!

2. Joint interactive exploration of the FRAIA

Stroomschema IAMA

Deel 1: Waarom?

Deel 1 van het IAMA gaat over het ‘Waarom?’ van het voornemen om een algoritme in te gaan zetten. Wat zijn de aanleiding en de doelstelling van de inzet van het algoritme? Wat zijn de onderliggende waarden die geraakt worden door de inzet van het algoritme? En hoe worden de verantwoordelijkheden omtrent het algoritme ingeregeld? Deze overkoepelende vragen moeten in een besluitvormingsproces over de inzet van algoritmes als eerste worden behandeld, voordat wordt toegekomen aan technische vragen of mogelijke impact op grondrechten. Deze antwoorden zijn voor het beantwoorden van die specifiekere vragen namelijk steeds relevant.

In dit hoofdstuk komen de volgende onderdelen aan bod

1.1 Aanleiding en doelstelling	8
1.2 Publieke waarden.....	9
1.3 Wettelijke grondslag	10
1.4 Verantwoordelijkheden	11

Trash Eye

Reducing contamination in the waste stream with AI-powered cameras

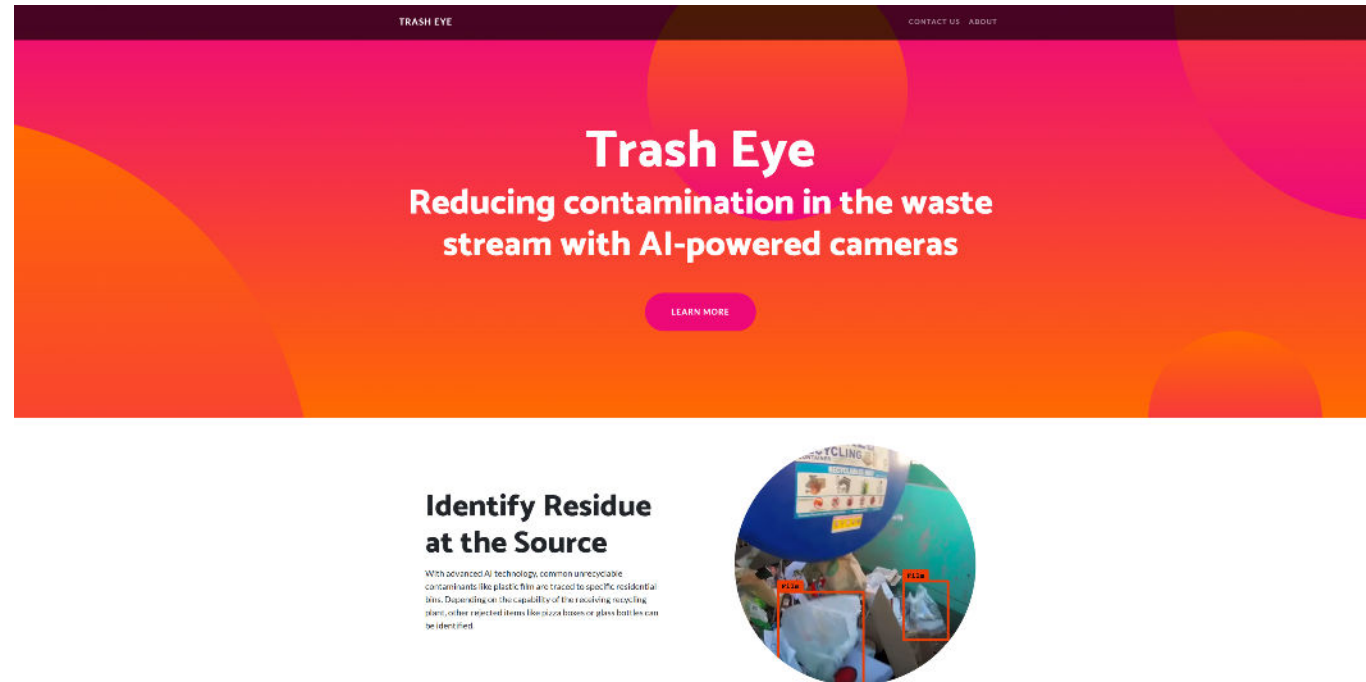
[LEARN MORE](#)

Identify Residue at the Source

With advanced AI technology, common unrecyclable contaminants like plastic film are traced to specific residential bins. Depending on the capability of the receiving recycling plant, other rejected items like pizza boxes or glass bottles can be identified.

Which public values would be affected if a municipality were to use this?

Deel 2: Wat?

In deel 2 wordt gekeken naar de gebruikte algoritmes en data: wat voor algoritme wordt er gebruikt? Hoe komt het tot stand? En is die toepassing eigenlijk wel goed genoeg? Voordat er gestart wordt met de vragen, worden drie verduidelijkingspunten uitgelicht:

- Het IAMA spreekt van algoritmes, maar in de praktijk wordt ook over modellen gesproken. Een algoritme is een set van regels en instructies die een computer volgt om een taak uit te voeren. Dit kan een simpele set instructies zijn, maar ook gecompliceerd. Statistische modellen of *machine learning* modellen worden getraind op data. Modellen zijn ook algoritmes. In de vragen hier wordt de term ‘algoritme’ gebruikt waar het beide kan betreffen. Alleen bij vragen die uitsluitend gaan over zelflerende algoritmes wordt gesproken van een ‘model’. Zie *Definities* in het IAMA-Toelichtingsdocument voor een verheldering.
- In sommige toepassingen worden meerdere algoritmes gecombineerd. Doet u bijvoorbeeld een risicoscreening met meerdere indicatoren, dan kan het zo zijn dat bepaalde indicatoren door een losstaand algoritme tot stand komen. **De vragen in deel 2 zijn geformuleerd om een dergelijk geval per algoritme los te bespreken.** Wel wordt in dat geval aangeraden om te beginnen aan het eind van de keten, omdat die laatste stap direct raakt aan de beleidsdoelstelling. (NB: Bespreek het systeem in delen 1, 3 en 4 van het IAMA alsnog in samenhang en niet per algoritme). Zie *Notitie meerdere algoritmes* in het IAMA-toelichtingsdocument voor verdere tips over de aanpak van deel 2.
- Gebruikt uw toepassing generatieve AI of een *Large Language Model*? Dit maakt de vragen soms uitdagend. Lees eerst wat er in het IAMA-toelichtingsdocument staat over generatieve AI.

In dit hoofdstuk komen de volgende onderdelen aan bod

2.1 Type algoritme	14
2.2 Totstandkoming algoritme.....	15
2.3 Inzet algoritme.....	19
2.4 Kwaliteit en accuraatheid.....	21
2.5 Data governance en -beveiliging	23

Confusion matrix

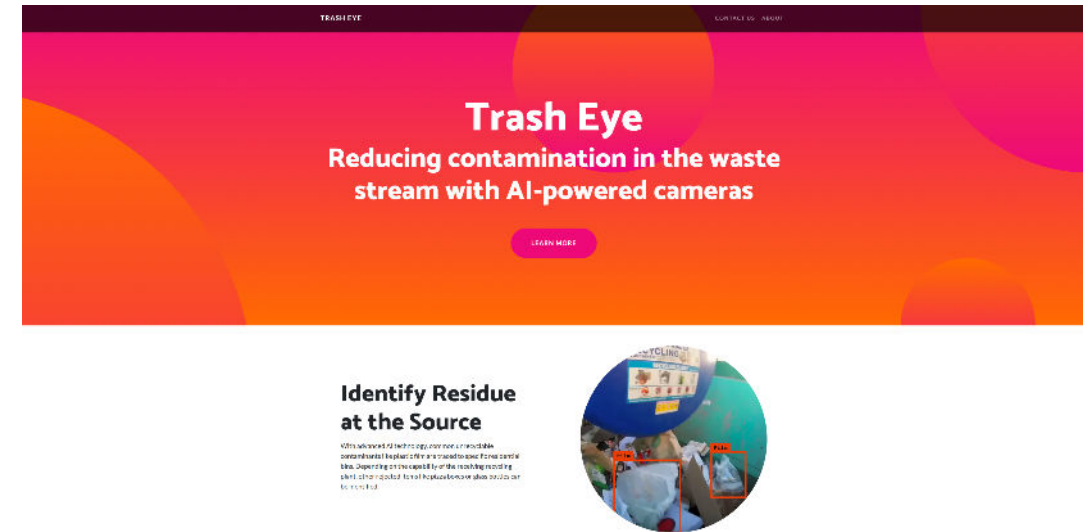
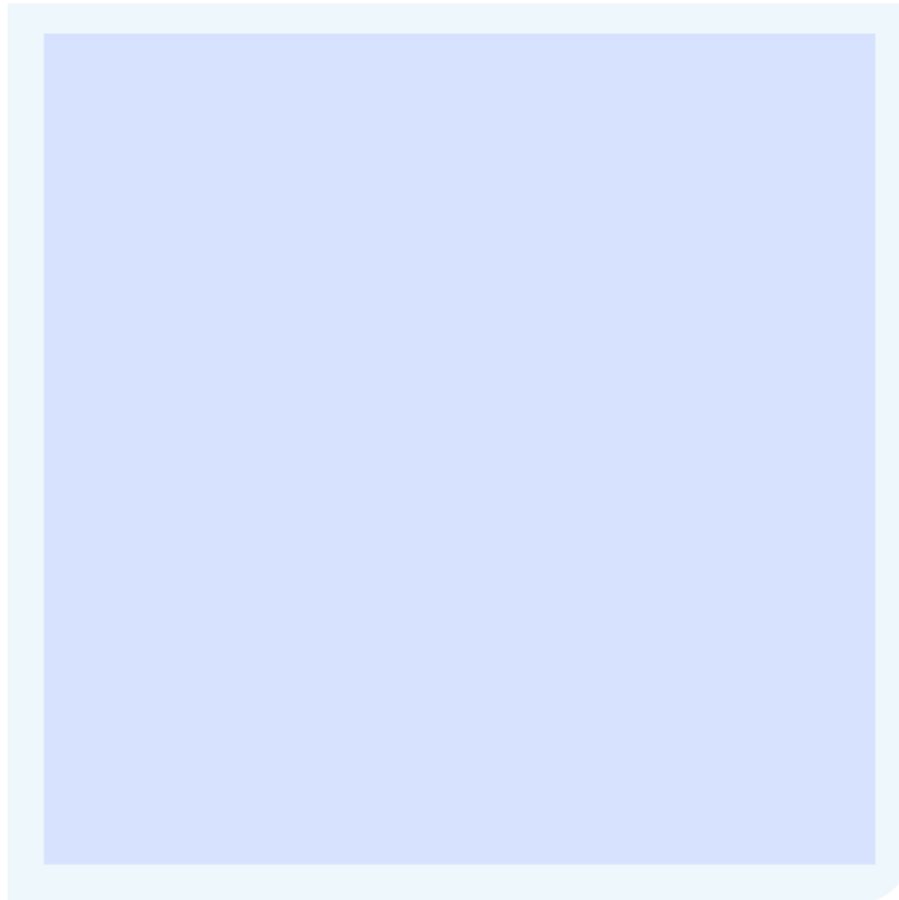
		Outcome AI	
		No	Yes
Reality	Yes	False Negative	True Positive
	No	True Negative	False Positive

dialogic

2. Wat → 2.1 Type algoritme → 2.2 Totstandkoming algoritme → 2.3 Inzet algoritme → 2.4 Kwal

2.2B.3 Zijn de trainings- en testdata representatief voor de context waarin het algoritme ingezet gaat worden? Hoe verschillen de trainingsdata en testdata van de data die bij inzet als input dienen?

Deel 3: Hoe?

Een algoritme als zodanig zorgt niet voor ongewenste effecten. Die worden altijd veroorzaakt door hoe het algoritme wordt ingezet, de context waarin het opereert en de beslissingen en maatregelen die worden gekoppeld aan de output van het algoritme.

Deel 3 gaat dan ook over deze 'Hoe?' vraag: wat is de gebruikscontext van het algoritme? Wat is de rol van de medewerker? En wat is de impact van het algoritme op betrokkenen? Kortom: vragen over (de omgang met) de 'output' van het algoritme.

In dit hoofdstuk komen de volgende onderdelen aan bod

3.1 Gebruikscontext	26
3.2 De rol van de medewerker	29
3.3 Communicatie.....	31
3.4 Monitoring en evaluatie	33
3.5 Impact op betrokkenen en maatschappij	35

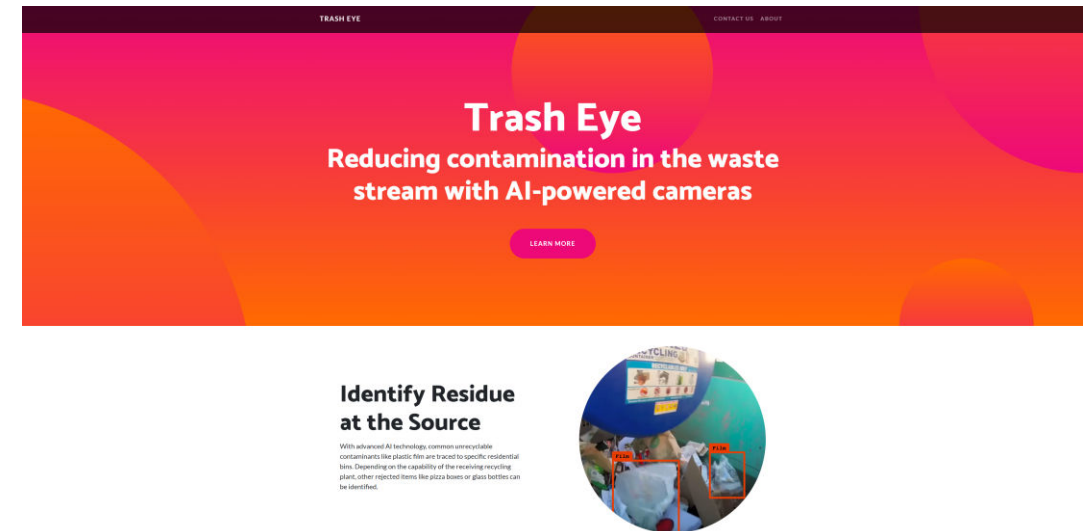

3.1 Gebruikscontext

3.1.1 Hoe ziet het proces eruit waar het algoritme een onderdeel van is?

Wat gebeurt er met de uitkomsten van het algoritme en welke beslissingen worden daarop gebaseerd?

Deel 4: Mensenrechten

Grondrechten of mensenrechten zijn van bijzonder groot belang in een democratische rechtsstaat. Het zijn rechten die uitdrukking geven aan fundamentele waarden, zoals persoonlijke autonomie, vrijheid, menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid, eerlijkheid (ook als het gaat om procedures) en democratie. We spreken meestal over **mensenrechten** als het gaat om rechten die echt alleen aan mensen toekomen of die alleen voor mensen nut hebben. Voorbeelden zijn het recht op leven en het verbod van onmenselijke of vernederende behandeling, maar ook het recht op bescherming van persoonsgegevens. Rechtspersonen, zoals ondernemingen, verenigingen of stichtingen, kunnen op die rechten geen beroep doen. Toch kunnen sommige belangrijke rechten ook voor rechtspersonen van belang zijn, ook al zijn zij dan geen 'mensen'. Denk bijvoorbeeld aan procedurele rechten, het recht op goed bestuur, het gelijkheidsbeginsel of het eigendomsrecht. Om die reden wordt in Nederland en ook in het EU-recht bij voorkeur gesproken van **grondrechten** of **fundamentele rechten**.

Omdat algoritmes niet alleen impact kunnen hebben op mensen (natuurlijke personen), maar ook op rechtspersonen en soms zelfs op overheden, gebruiken wij hierna de bredere koepelterm **grondrechten**. Daartoe kunnen dus ook alle mensenrechten worden gerekend. Het IAMA (impact assessment voor mensenrechten en algoritmes) is dus eigenlijk een IAGA (impact assessment voor grondrechten en algoritmes).

In dit hoofdstuk komen de volgende onderdelen aan bod

4.1 Toepasselijke grondrechten.....	40
4.2 Specifieke wetgeving.....	41
4.3 Ernst van de inbreuk.....	44
4.4 Doeltreffendheid/effectiviteit/geschiktheid	46
4.5 Noodzakelijkheid/subsidiariteit.....	47

Four clusters of fundamental rights

1. **Fundamental rights relating to the person** (including a number of social and economic fundamental rights)
2. **Freedom-related fundamental rights**
3. **Equality rights**
4. **Procedural fundamental rights**

Grondrechtenclusters

Inleiding

In dit deel wordt ten behoeve van deel 4 van het IAMA een nader overzicht gegeven van grondrechten. Daarbij zijn de verschillende grondrechten ingedeeld in vier clusters:

1. **Aan de persoon gerelateerde grondrechten**
2. **Vrijheidsrechten**
3. **Gelijkheidsrechten**
4. **Procedurele grondrechten**

Voor ieder cluster wordt hierna steeds eerst een korte samenvatting gegeven van de relevante kernwaarden; die kern kan van belang zijn bij het beantwoorden van de vraag hoe groot de impact is van een algoritme op een bepaald grondrecht. Daarbij wordt ook een aantal voorbeelden gegeven van grondrechten die nauw met deze kernwaarden samenhangen.

Deze samenvatting wordt gevolgd door een schematische weergave van de diverse grondrechten die binnen een bepaald cluster thuishoren. Daarbij wordt in de linker kolom een aantal grondrechten weergegeven die tot dit cluster kunnen worden gerekend. In de rechter kolom worden op basis van de rechtspraak en de literatuur verschillende aspecten van de grondrechten benoemd. Deze overzichten zijn niet volledig en er kan overlap bestaan tussen de verschillende grondrechten en de daartoe gerekende aspecten. Er is bovendien altijd discussie mogelijk over de vraag of niet nog extra aspecten kunnen tot een grondrecht moeten worden gerekend, of nieuwe grondrechten moeten worden erkend, en of bepaalde grondrechten (of deelgrondrechten) niet beter zouden kunnen worden samengevoegd.

Three rights that are often impacted

- The right to equal treatment and non-discrimination.
- The right to personal data protection.
- Procedural rights and the right to good administration

1. Waarom?	2. Wat?	3. Hoe?	4. Mensenrechten	5. Afsluiting
 4. Mensenrechten → 4.1 Toepasselijke grondrechten – 4.2 Specifieke wetgeving – 4.3 Ernst van de inbreuk – 4.4 Doeltreffendheid/effectiviteit/geschiktheid – 4.5 Noodzakelijkheid/subsidiariteit				

4.1 Toepasselijke grondrechten

4.1.1 Brainstorm: welke grondrechten en aspecten van grondrechten kunnen potentieel door het algoritme worden aangetast (negatieve impact) of juist beschermd (positieve impact)?

Zie de Grondrechtclusters in het IAMA-toelichtingsdocument voor een overzicht van grondrechten en aspecten van grondrechten.

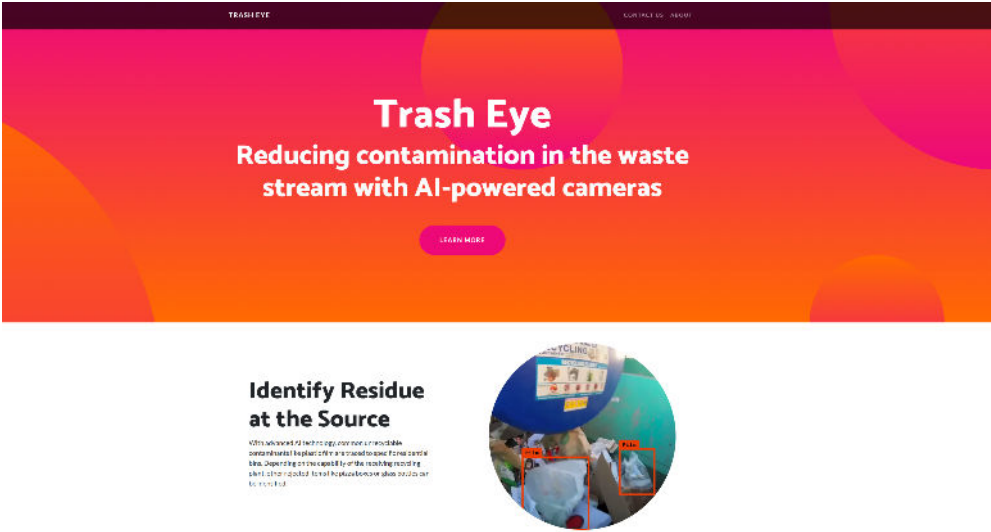
4.1.2 Verfijning: op welke (aspecten van) grondrechten zal het algoritme realistisch gezien écht impact hebben (negatief of positief)?

Positief

Negatief

Positief

Negatief

Deel 5: Afsluiting

Via het IAMA zijn heel veel verschillende aspecten van de besluitvorming rondom de inzet van een algoritme in kaart gebracht. Op dit punt in het IAMA is inzicht verkregen in de doelen en redenen van de inzet ervan, in de totstandkoming van het algoritme en de manier waarop implementatie en inzet vorm krijgen, en in de verenigbaarheid van het algoritme met grondrechten. Het is nu van belang om de verschillende draden samen te nemen en het algoritme te beoordelen in het licht van alle overwegingen die tot nu toe op papier zijn gezet. Dit betekent dat een belangenafweging moet worden gemaakt: wat weegt uiteindelijk het zwaarst: de belangen die zullen worden gediend met de inzet van het algoritme, of de maatschappelijke of individuele belangen (inclusief grondrechten) die erdoor dreigen te worden geschaad?

Een dergelijke belangenafweging kan nooit helemaal rationeel worden gemaakt, omdat het heel moeilijk is om objectief te bepalen hoe 'zwaarwegend' een belang is en hoe heel ongelijksoortige belangen als kostenbesparing, efficiëntie, privacy en milieu-impact met elkaar moeten worden vergeleken.

Om de afsluitende belangenafweging zo goed mogelijk te maken en te onderbouwen, is het goed om de in het IAMA geformuleerde doelstellingen en grondrechten te vertalen naar 'belangen' die tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Denk daarbij aan het beeld van de 'balans', die naar de ene of de andere kant kan doorslaan, maar ook in evenwicht kan hangen. Het voordeel van deze benadering is dat veel verschillende belangen in de uiteindelijke afweging kunnen worden betrokken, zoals maatschappelijke belangen (bijvoorbeeld de verwachte milieu-impact), belangen van kosteneffectiviteit of organisatorische efficiëntie, grondrechtelijke belangen en individuele belangen die niet als grondrechten kunnen worden gekwalificeerd.

Instructie

De volgende vragen helpen bij het goed afsluiten van het IAMA. Ze zijn erop gericht om **(A)** de betrokken belangen in beeld te brengen en **(B)** op basis van al het voorgaande een advies te geven of besluit te nemen over de inzet van het algoritme. In het algemeen zal het uiteindelijke besluit moeten worden genomen door een politiek of ambtelijk verantwoordelijke. Deze verantwoordelijke zal daarnaast moeten kijken naar **(C)** de eventuele restrisico's die bij inzet van het algoritme blijven bestaan.

A

With advanced AI technology, common unrecyclable contaminants like plastic film are traced to specific residential bins. Depending on the capability of the receiving recycling plant, other rejected items like pizza boxes or glass bottles can be identified.

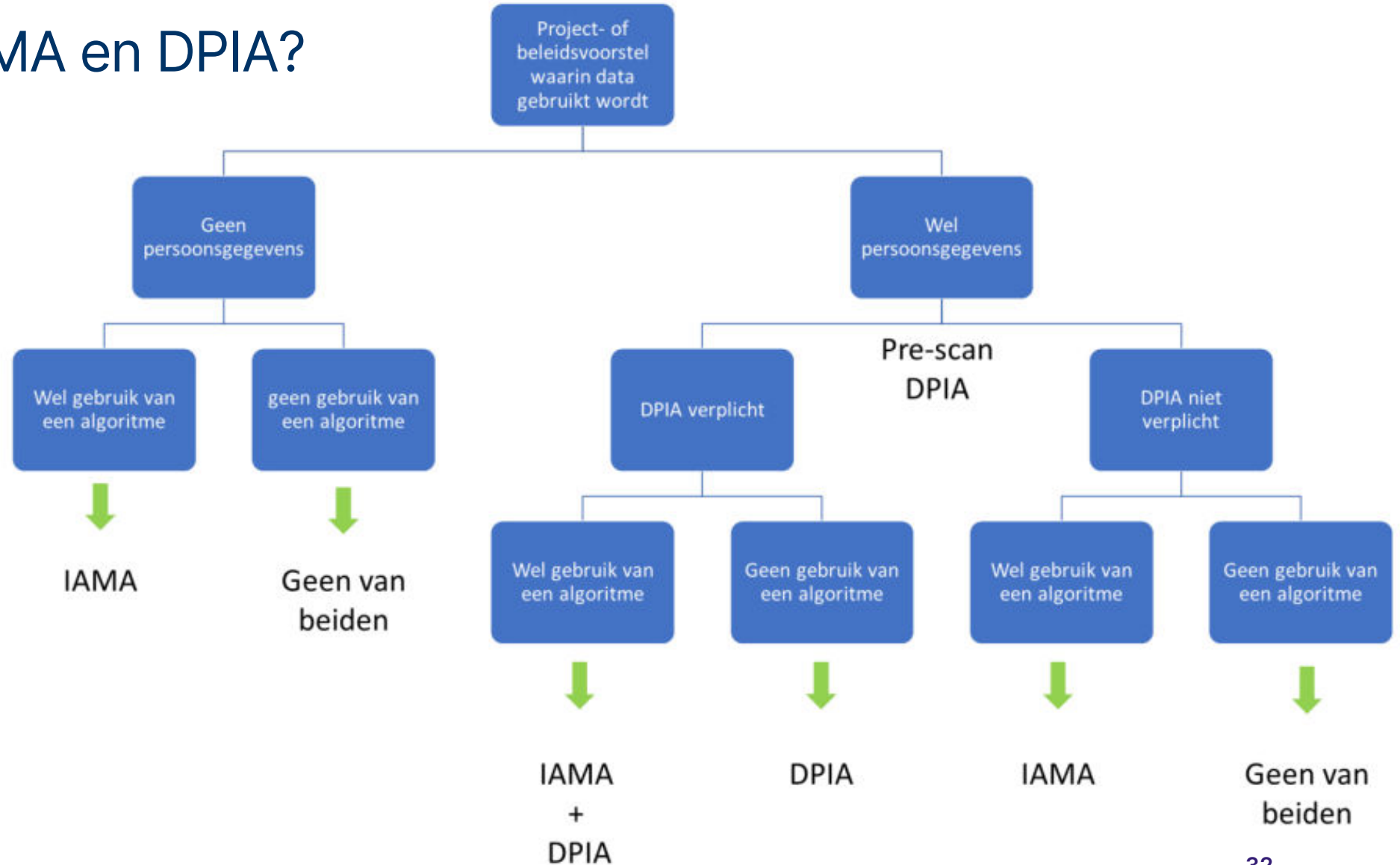
3. Discussion

dialogic

Arthur Vankan (vankan@dialogic.nl)

Additional content

FRAIA/IAMA en DPIA?

Algoritmes

AI-systeem
(volgens AI-verordening)

Impactvolle algoritmes
(volgens Handreiking Algoritmeregister)

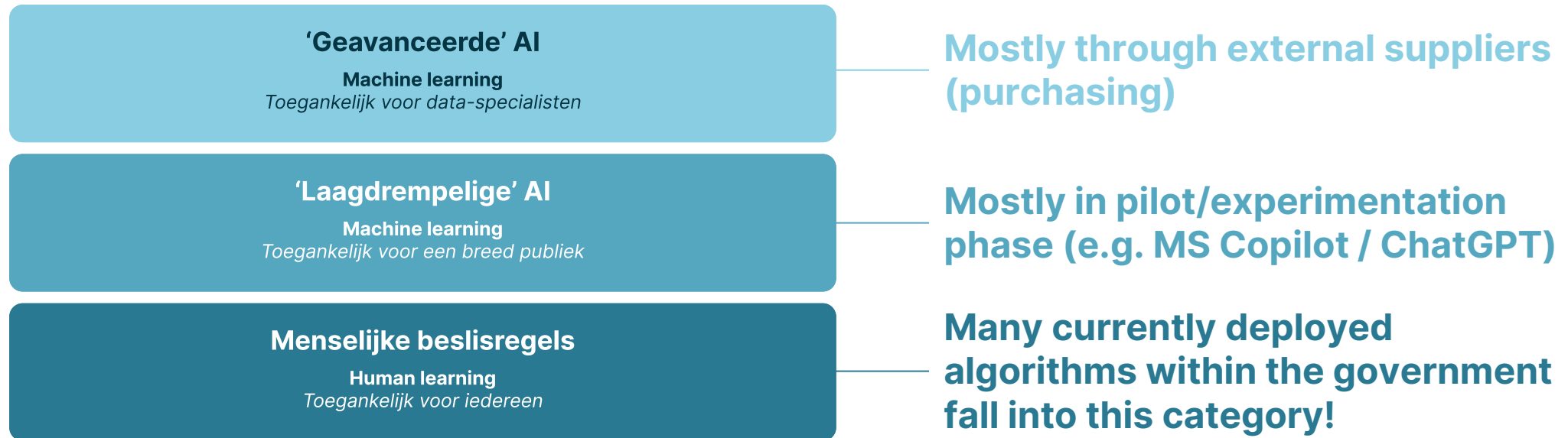
GPAI, eisen
voor
aanbieder

Aanvullende
transparantie-
vereisten

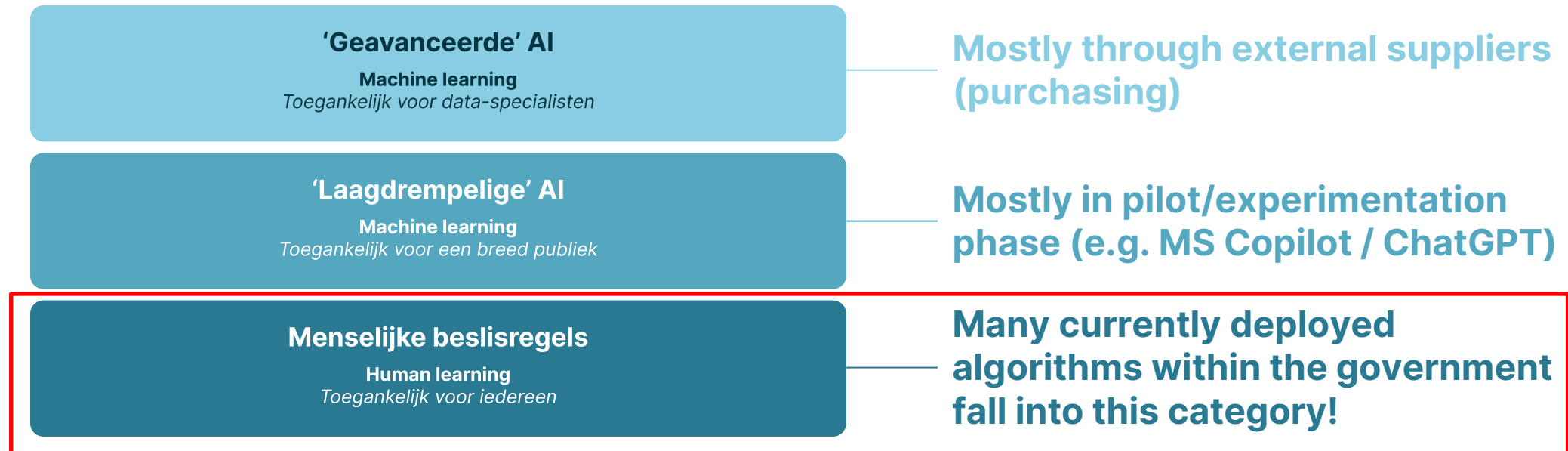
Hoog risico
AI-systeem

Verboden
AI-systeem

My experiences with the use of algorithms/AI in government

My experiences with the use of algorithms/AI in government

Not covered by the AI Act: IAMA
is strongly recommended
(focus: for algorithms in primary process)

Timeline

- **2021:** publication IAMA v1;
- **2021-present:** several government organizations implement the IAMA as a standard;
- **2023:** speaking in the European Parliament;
- **2024:** FRIA is anchored in the European AI Act;
- **2025/2026:** IAMA update, publication v2 (not yet translated into English)

IAMA v2: What's new?

- **Questions & explanations** split;
- In line with **Article 27** of the AI Regulation;
- Streamlined based on **4 years of user feedback**;
- Made suitable for **new technologies** (GenAI);
- **Human Rights Test (part 4)** more elaborated;
- Provides **follow-up (part 5)**.

Use of FRAIA in Dutch government

IAMA bij overheid

Belastingdienst

Dienst Justitiele Inrichtingen

Douane

Gemeente 's-Hertogenbosch

Gemeente Almere

Gemeente Amsterdam

Gemeente Assen

Gemeente Den Haag

Gemeente Haarlem

Gemeente Rotterdam

Gemeente Veenendaal

IVO Rechtspraak

Koninklijke Marechaussee

Logius

Nationaal Cyber Security Centrum

NS

Onderwijsinspectie

Provincie Noord-Brabant

Provincie Zuid-Holland

Raad voor Rechtsbijstand

Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG)

UWV

Tips for use

- Only apply the IAMA to high-risk algorithms/AI.
- Think in advance about who will 'sign' or approve the completed IAMA.
- Use the IAMA during the development phase and/or at a time when you can still make adjustments.
- Organize the sessions carefully: invite the right people and have the sessions take place on location. A group of 4-7 people works best.
- Work with a large screen on which you can enter the answers directly.
- Tip: divide a trajectory into 3 sessions (2h-2h-2h).